

”Ett förslag som ligger i tiden”

Intervju med Inga Lundén

Mats Myrstener

Den omtalade arkitekttävlingen om tillbyggnad till Stockholms stadsbiblioteks huvudbibliotek avgjordes hösten 2007. Vinnaren blev den tyska arkitekten Heike Hanada med bidraget kallat ”Delphinium”. Förslaget ser faktiskt ut som ett jättestort akvarium, med besökarna tumlande omkring som delfiner innanför glaset. Delphinium betyder för övrigt riddarsporre, inspirerat av mönstret på bibliotekets fasad – men faktiskt också namnet på kvarteret mitt emot, något som arkitekten inte kände till.

Man kan förmoda att det var ett av de billigare förslagen som vann? Runt en miljard kommer i alla fall bygget att kosta allt som allt (det ursprungliga Asplundhuset kostade i dåtidens myntvärde ca 2,5 miljoner, varav finansfursten Knut Wallenberg donerade hälften). Det

vinnande bidraget får betraktas som tämligen konventionellt, åtminstone om man jämför med några av konkurrenternas förslag. Det liknar så tillvida tillbyggnaderna av Malmö stadsbibliotek, och, i mindre skala, det kungliga biblioteket i Köpenhamn.

Kritik har redan framförts mot förslaget. Man har t.ex. sagt att den höga tillbyggnaden kommer att skymma Asplunds gamla cirkel och fyrkant från den nya centralpunkten Odenplan, vilket är delvis sant. Odenplan blir en knutpunkt på Norrmalm och ska begåvas med ny underjordisk tågstation, för lokal- och fjärrtåg och tillhörande butiker. Det har föreslagits att tågstationen ska kunna knytas till en uppgång till ”nya SSB”, ett förslag som onekligen ligger i tiden.

En mer berättigad kritik är

kanske att de tre s.k. annexen, eller ”lamellhusen” vid sidan av huvudbiblioteket, kommer att behöva rivas. För många har de ett stort arkitektoniskt värde. De tillkom successivt efter huvudbibliotekets tillkomst, sedan utrymmet där visade sig vara alldeles för snålt tilltaget. De har en klassisk stramhet som förbinder dom med Asplunds bibliotek. Dock finns en hel del opraktiska lösningar förbundna med husen.

Stadsplanering är alltid ett givande och ett tagande. Själv är jag benägen att vara beredd att offra lamellhusen trots allt. Att däcka över dom hade säkert låtit sig göras, men varit komplicerat. De hyser idag den stora samlingen invandrarlitteratur, ”internationella biblioteket”, Svenska barnboksinstitutet, och SSB:s och länsbibliotekets administration.

Dessa institutioner får nu rum i tillbyggnaden, med mycket annat. Den publika ytan femdubblas faktiskt.

Samtidigt kommer dubbla budskap från politikerna, när ett tjugotal tjänster ska sparas in kommande budgetår. Och nya intressanta besöksiffror, som visar att Asplundbiblioteket står still, medan stadsdelsbiblioteken ökat besöksiffrorna med över en miljon!

Stor bibliotekshändelse i Stockholm 2013

Med anledning av tillbyggnaden, en lika stor händelse i Stockholms biblioteksvärld som när Stadsbiblioteket invigdes 1928, kom jag att föra ett samtal med bibliotekschefen Inga Lundén.

Mats: Vad har du för tankar nu när tävlingen om det nya biblioteket är avgjord?

Inga: Vi femdubblar ju den publika ytan till att börja med, från 3500 till 18.000 kvadratmeter, samtidigt som vi minskar kontors- och lagerytan något. Idag är den större än den publika ytan. En tanke är ju också att integrera internationella biblioteket med annan utländsk litteratur vi har, på engelska, franska etc., och med de svenska samlingarna. Idag när vi har invandrarbarn på besök, så får de ju oftast bara se barnbiblioteket, som bara har ett begränsat urval. De flesta böckerna på deras hemspråk finns i internationella biblioteket. Barnbiblioteket är ju idag segregerat från vuxenavdelningen, det var ju tanken när det byggdes också, då barn inte hade tillträde till övriga biblioteket. Vi skiljer fortfarande ut besökare med läshinder och handikapp, barn, och invandrare, från dem som ska vandra upp till stadsbibliotekets rotunda och facksalar. Vi vill nu integrera allt detta i ett bibliotek.

Mats: Vad kommer att hända med barnbiblioteket?

Inga: Nu när tävlingen är över och vi har pristagaren och arkitekten Heike Hanada att diskutera med, går vi igenom programmet igen. Vi är en grupp, där basen är tio personer, vi som från började arbetade ut programmet för det nya Stadsbiblioteket. Vi funderar bl.a. på om skönlitteratur och barnbibliotek

ska ligga kvar i Asplundhuset. Heikes förslag är att utvidga barnbiblioteket med det runda bokmagasinet som nu ligger vägg i vägg, det blir alltså betydligt större, ett spännande runt rum. Tillsammans med Arkitekturmuseet och skolor i Stockholm har vi haft en parallell tävling där barn fått ge förslag på ett nytt barnbibliotek. Några barn har t.ex. föreslagit att vi ska ha ett ställe där man kan "få hoppa av sig", när man är på biblioteket.

I programmet delar vi upp barnbiblioteket i två delar, barnens berättarbibliotek, och barnens upptäckarbibliotek, det senare är då kopplat till fackavdelningar, som människan, resor, jorden, rymden etc. Kan man ha detta uppdelat på flera hus eller ska man ha allt i Asplundhuset? Jag vill själv ha barn i hela biblioteket.

Bibliotek eller museum?

Mats: Ser man Asplundhuset från Odenplan, med den nya höga tillbyggnaden?

Inga: Delvis ja, delvis nej. Redan idag skymt ju Asplundhuset av stora byggnader, som annexen och "läkarhuset". Vi ska träffa Stadsmuseet och gå igenom interiörer och exteriörer, och det är ju många saker som ska stämma. Det beror ju på var man står på Odenplan, om man ser Asplundhuset. Och invändigt är ju interiören redan förändrad med nya bokhyllor som stör den ursprungliga Asplundsinredningen. Ska detta återställas med långa läsbord som 1928, eller kan man göra något annat? Vi funderar på om Rotundan ska vara ett rum för skönlitteratur och kontemplation, och ha de gamla facksalarna som rum för läsecirklar om skönlitteratur, rum för litterära samtal och föredrag.

Mats: 1928 fanns det rum på översta våningen för studiecirklar, som idag är personalens arbetsrum. Det dröjde bara några år så förstod man att Asplundhuset var alldeles för litet, tillströmningen av besökare var mycket över vad man räknat med. Men nu får man också större samlingssalar i den nya byggnaden?

Inga: Det blir två aulor i nya huset, en större och en mindre. Idag finns inga sådana stora rum, i ett av lamellhusen finns en gammal skrivningsaula från Stockholms högskolas tid, i originalskick, men naturligtvis inte

utformad efter dagens krav.

Mats: "Sammanbindningsbanan" mellan Asplundhuset och nya huset, vad ska den innehålla?

Inga: Där ligger ju stora entrén och receptionen, utlåningsdiskar, tidskrifter, café och lärmiljö. Den kan också vara öppen mycket längre på kvällarna än de andra byggnaderna. Det skulle kunna vara öppet så länge tågen och tunnelbanan går. Knytas till nya Odenplan.

Stadsdelsbibliotekens situation

Mats: Hur finansieras detta nu? Med befintliga medel?

Inga: Vi väntar beslut av fullmäktige i höst. Det gäller investeringen för det här bygget förstås, som betalas genom betydligt ökade hyror för biblioteket. Min förhoppning är att vi får pengar till det samt ytterligare 30 miljoner till säkerhet, städning och personal. Vi räknar med att besökandet kommer att fördubblas. Vi vill, förutom de 80 som arbetar i Stadsbiblioteket idag, få ytterligare ca 40 tjänster. Men samtidigt tänker vi rusta upp stadsdelsbiblioteken. Vi har gjort så med Medborgarplatsen och Kungsholmen redan. Vi har fått 35 miljoner för 2008 till detta. Nu närmast ska Högdalens stadsdelsbibliotek rustas upp, det ska flyttas från ett mer undanskymt läge till själva tunnelbaneuppgången. Läget blir jättebra, det allra bästa.

Mats: Så stadsdelsbiblioteken ska inte missgynnas?

Inga: Det är i alla fall inte tanken. Jag hoppas tvärtom att ett välutrustat bra stadsbibliotek ska öka intresset också för stadsdelsbiblioteken. Vi har mellan 6-7 besök/invånare i Stockholm idag. Det tycker jag är för litet, vi har potential för ännu fler besökare. I undersökningar svarar folk ofta att "bibliotek är ju jättebra, men för mig finns inget behov"! Jag tror dom bara inte har insett att dom faktiskt behöver biblioteket. Dom tror att biblioteket är mer "gammaldags" och omodernt än vad det egentligen är. Vi har nu fördubblat besökarna både på Medborgarplatsen och Kungsholmen genom renoveringar. Detta har gjorts med diverse projektmedel, i stort sett befintliga medel, och ändå har resultatet blivit så fint.

Biblioteket, en folkbildare?

Mats: Generösa öppettider är ju väldigt viktigt för att biblioteket ska bli en samlingspunkt i stadsdelen.

Inga: Vi gör en organisationsöversyn nu, för att nå mer flexibilitet när det gäller medarbetare och media. Vi vill prioritera publikt arbete så mycket som möjligt, och vill skära ner tiden för bokinköp och administration, om det går. Ett önskemål är att vi ska ha mer gemensamma öppettider över hela systemet, jag tänker på som Systembolaget t.ex., alla vet ju när det har öppet och stängt. Vi har idag väldigt konstiga och olikartade öppettider mellan stadsdelsbiblioteken. Det vore bra om vi kunde ändra på det. Åtminstone en miniminivå.

Mats: BiS tänkte ha Folkbildning som tema i år. Vad är dina tankar om detta begrepp, som fallit lite i vanrykte inom folkbiblioteksvärlden?

Inga: Jag menar att det vi jobbar med nu, det är just folkbildning. Det är ett av de tre prioriterade målen vi har med vårt arbete de senaste åren. Livslångt lärande är folkbildning, utan tvekan. Men kontexten ser annorlunda ut i en storstad än i ett förortsområde. Därför har vi bildat nätverket för lärmiljöer i storstadsområden BILDA, som fått startpengar av Kulturrådet. Idea store, ett populärt begrepp, är ett exempel på ett utmärkt samarbete mellan bibliotek och olika slags folkbildningsorganisationer. ABF t.ex. har ju redan ett stort hus på Sveavägen som verkligen fungerar så här, med konferenser och föredrag, som ett kulturhus. I Kista skulle vi kunna jobba nära folkbildningsorganisationerna, på Medborgarplatsen finns samarbete också. Begreppet har aldrig varit så aktuellt som idag, faktiskt.

Det handlar mycket om delaktighet, det som uttrycks i studiecirkelverk

samheten. Empowerment, hjälp till självhjälp, kalla det vad du vill. Det är ju vad vi sysslar med. Vi måste utnyttja den kulturella kompetens som finns i Stockholms förorter, synliggöra den. Vi ska vara med från bibliotekets sida, vara med där det händer. Jag har träffat andra företrädare i Kista, även näringslivets, och vår projektledare Åke Nygren. Han har idéer om hur folkbildningen kan bidra till att förändra och förbättra livet i förorterna. Idag är "näringslivsKista" och den mångkulturella delen av stadsdelen delad på var sida om tunnelbanan. Biblioteket skulle kunna vara bryggan eller bron, som en samlingspunkt.

Mats: Ett "mångkulturellt" bibliotek?

Inga: Vi har ett "internationellt bibliotek" på Stadsbiblioteket idag, men vi borde hellre vara ett internationellt bibliotek!

